

2019-098

Archeologienota Oostakker Wolfputstraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

13-9-2019

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Oostakker Wolfputstraat (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 12290m² groot, heeft een onregelmatige vorm en is noordoost-zuidwest georiënteerd. Het is braakliggend grasland en wordt langs alle zijden omgeven door bebouwing. Langs een deel van de zuidoostelijke grens zijn enkele bomen aanwezig, voor het overige zijn er geen bomen aanwezig op het terrein. In het zuiden sluit het plangebied aan op de Wolfputstraat.

Op de Ferrariskaart van ca. 1777 is te zien dat een deel van een boerenerf, gelegen langs de Wolfputstraat, zich binnen de grenzen van het plangebied bevindt. Tussen het plangebied en de toenmalige dorpskern van Oostakker, zo'n 550m naar het noordwesten, bevonden zich op dat moment landbouwgronden. Het landelijke karakter van de omgeving verdwijnt in tweede helft van de 20ste eeuw. Op de 19de-eeuwse kaarten wordt duidelijk dat het woonhuis en een schuur op het terrein zijn gelegen, de rest van het plangebied is onbebouwd en vermoedelijk landbouwgrond. In de loop van de 20ste eeuw breidt het erf uit naar het noorden en worden enkele loodsen bijgebouwd. Het geheel wordt in 2015-2016 gesloopt en op dat moment gebeuren er grootschalige grondwerken op het terrein, waaronder enkele grotere uitgravingen. Nadien werd het terrein ietwat geëffend en is het sindsdien braakliggend. Er hebben dus recent enkele verstoringen plaatsgevonden op het terrein, maar het niet zo dat het gehele plangebied verstoord is. De uitgravingen situeren zich voornamelijk ter hoogte van de voormalige gebouwen en betreffen vermoedelijk de uitbraak van kelders en funderingen. Bodemkundig is er op het terrein een matig natte zandbodem te verwachten. De laatste jaren zijn er meerdere archeologische onderzoeken uitgevoerd in Oostakker en in de onmiddellijke nabijheid van het plangebied, die aantonen dat de regio in het verleden meermaals werd gefrequentieerd door de mens. De sites leveren sporen op uit diverse archeologische periodes (finaal neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen, nieuwe tijden, Wereldoorlogen) die wijzen op zowel menselijke bewoning en begraving als landbouwactiviteiten en ambachten zoals ijzersmeden en houtskoolbranden. Een opgraving uitgevoerd net ten zuidoosten van het plangebied bracht o.a. meerdere erven uit de volle middeleeuwen aan het licht. Bovenstaande gegevens tonen aan dat het plangebied een eerder hoge archeologische verwachting heeft, en dan vooral wat betreft archeologische sites met grondsporen. Eventuele *in situ* bewaarde steentijd artefactensites zijn niet te verwachten op het plangebied.

Het plangebied wordt verkaveld in 35 bouwloten die komen te liggen langs een nieuwe wegnis die aansluit op de Wolfputstraat. Langsheen deze wegnis worden enkele parkeervakken, 2 speelzones en een gesegmenteerde wadi in grachtvorm voorzien. De bouwloten bestaan uit een zone voor de woningen en een voor- en achtertuin. In het noordwesten zal een pad voor een uitweg zorgen naar de Edmond Ronsestraat. In het zuidwesten is een strook met recht van doorgang voorzien, die niet zal bebouwd worden en aansluit op een bestaand wegje. Er zullen aanzienlijke grondwerken plaatsvinden op het plangebied: het bouwrijp maken van de percelen, bodemingrepen voor aanleg

van de wegenis, de wadi en nutsleidingen en -voorzieningen, funderingswerken, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen en verhardingen, omgevingsaanleg. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een bepaalde archeologische verwachting, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. Er hebben recent wel enige bodemverstoringen plaatsgevonden, maar deze waren plaatselijk en verspreid van elkaar gelegen. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Verder vooronderzoek kan nuttige kennis bijbrengen over de ontwikkeling van het erf op de site en over de landelijke gebieden rond de huidige kern van Oostakker. Het kan ook bijkomende informatie aanreiken om de interpretatie van de sporen aangetroffen bij de opgraving op de percelen ten zuidoosten van het plangebied te bevestigen, aan te vullen of te nuanceren. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de verkaveling pas ontwikkeld wordt onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

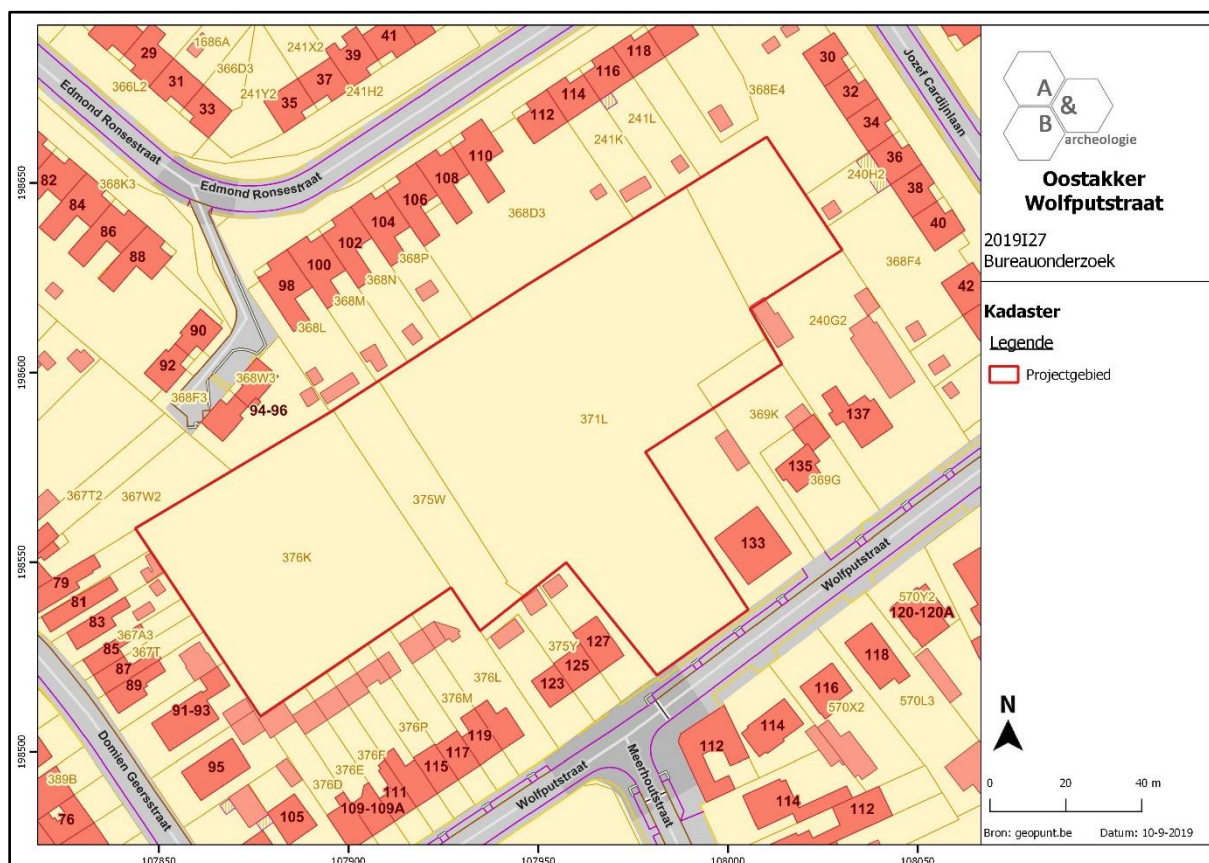
Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Oostakker (Gent), Wolfputstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 107731,99 en Y: 198478,93; X: 108146,33 en Y: 198701,97

Oppervlakte plangebied: 12290m²

Kadastergegevens: Gent, afdeling 17 Oostakker, sectie B, perceel 240G2, 369K, 371L, 375W, 376K

Het plangebied komt volledig in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Plangebied aangeduid op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Reeds op de Ferrariskaart worden er gebouwen afgebeeld op het plangebied. Zijn er restanten van deze bebouwing bewaard? Had deze site een oudere voorganger?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap? Hoe is de bodemopbouw?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied? Wat was de impact van de werken in 2015-2016?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

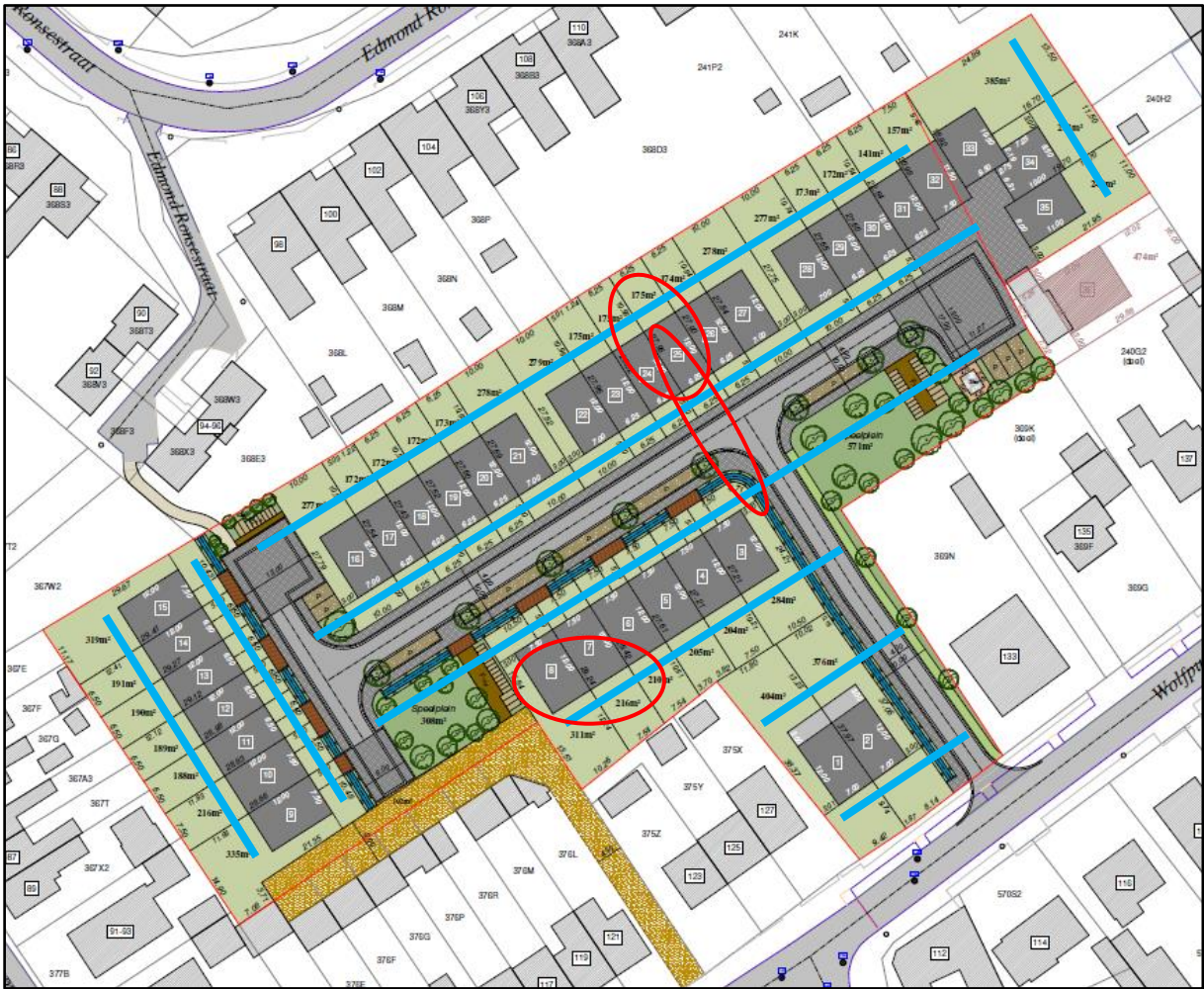
Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dient te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven. **De huizenblokken worden vermeden met de sleuven.** Aangezien deze blokken 12m lang zijn, kan een afstand van 15m van middelpunt tot middelpunt tussen de sleuven in principe aangehouden worden. Vijf sleuven zijn georiënteerd volgens de lengterichting van het plangebied, 3 andere zijn haaks hierop georiënteerd. De inplanting zoals voorgesteld op figuur 2 houdt dus rekening met de huizenblokken. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. Daarnaast worden extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 1229m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 307m², door middel van volg-, dwarssleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 1536m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan (blauw) geprojecteerd op het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer). De rode zones geven de benaderende locaties aan van de uitgravingen die te zien zijn op de luchtfoto's van 2015-2016. Afhankelijk van de dieptes van deze uitgravingen kunnen ze zich als verstoring manifesteren in de sleuven.

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.